

KADIN DAYANIŞMA VAKFI

KADIN DANIŞMA MERKEZİ

BAŞVURU REHBERİ KİTAPÇIĞI

Destekleriyle

KADIN DANIŞMA MERKEZİ BAŞVURU REHBERİ KİTAPÇIĞI

Hazırlayan: Büşra Kıratlı

Katkıda Bulunanlar: Ebru Hanbay Çakır, İrem Tunca,
Merve Arılık

Bu kitap, *“Danışma Merkezlerinden Dayanışma Ağlarına: Yerel Kadın Örgütleri için Kapasite Güçlendirme Modeli Projesi”* kapsamında Kadın Danışma Merkezi gönüllü ve çalışanların günlük uygulamada ihtiyaç duyduğu temel bilgileri hızlıca bulabilmesi için hazırlandı. Ayrıntılı teorik tartışmalar ve kaynaklar ana rehberde yer almaktadır.

Bu yayın, Sivil Toplum için Destek Vakfı, Bir Adım Var Vakfı ve Türkiye Mozaik Foundation işbirliğiyle hayata geçirilen Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Fonu desteğiyle hazırlanmıştır. İçeriğinden yalnızca Kadın Dayanışma Vakfı sorumlu olup, herhangi bir şekilde destekçi kurumların görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM: TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMLARI

1.1. Toplumsal Cinsiyet

1.2. Toplumsal Cinsiyet Kalıpları

2. BÖLÜM: KADINA YÖNELİK ŞİDDET

2.1. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Temel Tanımlar

2.2. Erkek Şiddetine Feminist Bakış

2.3. Şiddet Biçimleri

3. BÖLÜM: KADIN DANIŞMA MERKEZİ İŞLEYİŞİ

3.1. Kadın Danışma Merkezi Nedir?

3.2. Şiddet Döngüsü

3.3. Kadın Danışma Merkezinin Temel İlkeleri

3.4. Güvenlik

3.5. Gizlilik

3.6. Gönüllülerin Rolü

3.7. Yönlendirme

3.8. Kadın Danışma Merkezinin Fiziki Koşulları

4. BÖLÜM: BAŞVURU VE GÖRÜŞME SÜRECİ

5. BÖLÜM: ÇOCUKLARLA ÇALIŞMA

6. BÖLÜM: MÜLTECİ KADINLARLA ÇALIŞMA

7. BÖLÜM: ENGELLİ KADINLARLA ÇALIŞMA

8. BÖLÜM: KADIN DANIŞMA MERKEZİNDE ÇALIŞAN VE GÖNÜLLÜLERİN İYİLİK HALİ

9. BÖLÜM: VERİ TOPLAMA, İZLEME VE DEĞERLENDİRME

10. BÖLÜM: AFET DÖNEMLERİNDE KADIN DANIŞMA MERKEZİ

11. BÖLÜM: RUHSAL TRAVMA VE KORUNMA YÖNTEMLERİ

TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMLARI:

“Toplumsal Cinsiyet”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Toplumsal cinsiyet, kişilerin atanmış cinsiyetlerine (biyolojik cinsiyet) toplum tarafından yüklenen rol ve beklentilerdir.
- ✓ Bu roller doğal değil, toplumsal olarak üretilir.
- ✓ Toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler, kadınların yaşamın birçok alanında ayrımcılığa maruz bırakılmasına neden olur.

- Kadınların karşılaştığı sorunlar bireysel değil toplumsal bağlamıyla değerlendirilir.
- Şiddet, kişisel bir problem olarak değil, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonucu olarak ele alınır.

AKILDA KALSIN

Kadınların maruz bırakıldıkları şiddetin ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları sorunların kaynağı bireysel değil yapısalıdır.

TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMLARI:

“Toplumsal Cinsiyet Kalıpları”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Kadınlar ve erkeklerden beklenen davranışlar toplumsal olarak öğrenilir.
- ✓ Bu kalıplar kadınların yaşamlarını sınırlandırabilir.

- Dayanışma kurulan kadının deneyimini değerlendirirken toplumsal cinsiyet rollerine bağlı beklentilerin etkisini göz önünde bulundurun.
- "İyi eş", "iyi anne", "fedakâr kadın" gibi toplumsal cinsiyet kalıplarının baskı yaratabileceğini unutmayın.

AKILDA KALSIN

Kalıplar kadınların seçimlerini etkileyebilir ancak belirlemez.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET:

“Temel Tanımlar”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Kadına yönelik şiddet toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanır.
- ✓ Şiddetin sorumluluğu her zaman şiddeti uygulayana aittir.
- ✓ Şiddet özel alanın değil, kamusal sorumluluğun konusudur.

AKILDA KALSIN

Hiçbir davranış, psikolojik rahatsızlık ve bahane, şiddeti haklı çıkarmaz.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET:

“Erkek Şiddetine Feminist Bakış”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Kadına yönelik şiddet bireysel öfke problemi değildir.
- ✓ Güç ve kontrol ilişkileriyle bağlantılıdır.
- ✓ Kadınların yaşadıkları deneyimler toplumsal bağlamıyla değerlendirilmelidir.

AKILDA KALSIN

Şiddet bir ilişki sorunu değil,
güç eşitsizliğinin sonucudur.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET:

“Şiddet Biçimleri”

Şiddet Türü	Kısa Tanım
Fiziksel Şiddet	Bedene, eşyaya, evcil hayvan dostuna yönelik her türlü saldırı, ilaçlarını vermeme, evden çıkmasına izin vermeme, silah ile tehdit.
Psikolojik Şiddet	Kadını korkutan, değersiz hissettiren ve kontrol eden, baskı altına alan, manipüle eden tüm davranışlar.
Cinsel Şiddet	Kadının rızası olmaksızın gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış.
Ekonomik Şiddet	Ekonomik kaynaklara erişimin engellenmesi, gelişim hakkının (eğitim, çalışma gibi) engellenmesi.
Dijital Şiddet	Teknoloji araçlarıyla kontrol, takip ve tehdit ve tüm şiddet biçimlerinin dijital yolla uygulanması.

AKILDA KALSIN

Şiddeti tanımlamak, şiddetle mücadele mekanizmalarına erişim ve güvenlik için atılan ilk adımdır.

KADIN DANIŞMA MERKEZİ İŞLEYİŞİ:

“Kadın Dayanışması”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Kadın Danışma Merkezi şiddet başvurusu alır ve bunu bir telefon hattı üzerinden ya da fiziksel bir mekanı, dayanışma merkezi varsa burası üzerinden yapar.
- ✓ Kadın Danışma Merkezleri dil, din, ırk, etnik köken, sınıf, yaşam tarzı, yaş, meslek, engellilik durumu, cinsel kimlik ve yönelim fark etmeksizin her kadınla ve beraberindeki çocuğuyla dayanışma kurar.
- ✓ Görüşen kişi dayanışma temelinde, kadınlarla beraber, kadınları yargılamadan, ihtiyaçlarının ne olduğunu anlayarak, ne istediklerini kendilerine sorarak, hayatlarının kontrolünün kadınlara ait olduğu feminist ilkeleriyle görüşme gerçekleştirir.
- ✓ Şiddete maruz bırakılan kadınlarla görüşme yapacak kişilerin risk analizi yapma becerisi olmalıdır. Kendisi böyle bir deneyime sahip değilse örgütteki diğer kişilerden ya da kurultay bileşeni örgütlerden destek almalıdır.
- ✓ Kadınlarla sıcak, saygın, yargılamayan, empati-sempati dengesini koruyan ve eşit bir tutumla görüşme gerçekleştirilir. Telefonla veya yüz yüze görüşme yapan, telefonu açan kişiler bu bilgi ve yaklaşımla dayanışmasını sürdürür.
- ✓ Kadınlarla kurulan dayanışmada destek sağlarken kanıt ister bir tutumun aksine ihtiyaçlarına yönelik doğru yönlendirme yapabilmek için dava dökümanı gibi destekleyici belgeler talep edebilir ancak şiddet söz konusuyken kadının beyanı esastır.

KADIN DANIŞMA MERKEZİ İŞLEYİŞİ:

“Şiddet Başvurusu”

AKILDA KALSIN

KDM'nin temel amacı kadının güçlenmesini desteklemektir. Yüz yüze görüşmelerde kadınların ihtiyaçları düşünülmelidir (örn: aç mı, su içer mi?).

ŞİDDET BAŞVURUSU

Risk Değerlendirmesi
(Kadının beyanı esastır)

Risk Düzeyinin Belirlenmesi

Yüksek Risk

- Ölüm/ağır yaralanma riski
- Silah, tehdit, boğma girişi
- Israrlı takip, artan şiddet
- Acil güvenlik planı + koruyucu mekanizmalar

Düşük Risk

Orta Risk

- Mevcut acil yaşam tehdidi yok
- Destek mekanizmalarına erişim var

Bilgilendirme + güçlendirme + izlem

- Tekrarlayan şiddet
- Kontrol ve izolasyon
- Güvenlik planı + düzenli izlem + güçlendirme

KADIN DANIŞMA MERKEZİ İŞLEYİŞİ:

“Şiddet Döngüsü”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Şiddet çoğu zaman tek bir olay değildir; tekrar eden bir döngü içinde yaşanır.
- ✓ Şiddetin ardından özür dileme, pişmanlık gösterme veya değişeceğine dair sözler verilebilir.
- ✓ Bu süreç kadının karar almasını zorlaştırabilir ve ilişkide kalmasına neden olabilir.

GÖRÜŞMEDE DİKKAT!

- "Neden geri döndü?" yerine döngünün kadın üzerindeki etkisini anlamaya çalışın.
- Kadının kararlarını yargılamayın.

AKILDA KALSIN

Şiddet döngüsü kadının güçsüzlüğünü değil, şiddetin kontrol mekanizmasını gösterir.

KADIN DANIŞMA MERKEZİ İŞLEYİŞİ:

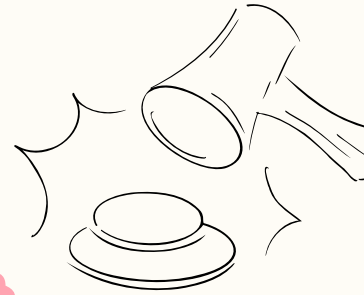
“Şiddet Döngüsü”

Mit	Gerçek
Alkol şiddetin nedenidir.	Şiddetin nedeni failin seçilmiş davranışıdır.
İşte yoğun olduğundan öfkesini kontrol edemedi.	Şiddet uygulayan, şiddet uyguladığını seçer. Örn: İş yerinde patronuna şiddet uygulayamaz, ama evde eşine uygular.
Kadın isterse ayrılır.	Ayrılma kararı her kadın için aynı seyretmez.
Kadın çocuk için katlanmalıdır.	Şiddet çocukları da doğrudan etkiler. Çocuğun bakım sorumluluğu yalnızca kadına ait değildir.

AKILDA KALSIN

Hiçbir gerekçe şiddeti meşrulaştırmaz.

KADIN DANIŞMA MERKEZİ İŞLEYİŞİ:

“KDM'nin Temel İlkeleri ve Güvenlik”

Temel İlkeler

Gizlilik

Güvenlik

Dayanışma

Kadının Karar Vericiliği

Kapsayıcılık ve Çeşitliliğe Saygı

Gönüllü İçin Hatırlatma

- Kadının adına karar verme.
- Kadını ihtiyaç duyduğu desteğe yönlendir.
- Kadının ihtiyaçlarını onun belirlemesine alan aç.

< Güvenlik

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Güvenlik değerlendirmesi her başvuruda yapılmalıdır.
- ✓ Riskler kadınla birlikte değerlendirilmelidir.
- ✓ Güvenlik planı kadın adına değil, kadınla birlikte hazırlanır.
- ✓ KDM'ye başvuran kadınların güvenliği dikkate alınmalıdır. Güvenlik hem başvuran kadınlar için, hem de KDM'ler için önemlidir.

KADIN DANIŞMA MERKEZİ İŞLEYİŞİ:

“Gizlilik ve Gönüllünün Rolü”

GİZLİLİK

GÖNÜLLÜNÜN ROLÜ

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Kadına ait bilgiler korunur.
- ✓ Bilgi paylaşımının sınırları ilk görüşmede açıklanır.
- ✓ Bilgi paylaşımı ancak gerekli durumlarda ve kadının bilgisi doğrultusunda yapılır.

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Gönüllü, destek sunar.
- ✓ Gönüllü, kadının yerine karar vermez.
- ✓ Gönüllü, kendi sınırlarının farkında olur.

< Tümü

Bunları Yapma

- ✗ Vakaları ortak alanlarda konuşma, başka bir alanda sohbet konusu yapma.
- ✗ Kadının bilgisi ve onayı olmadan yönlendirme yapma, bilgilerini iletme.

< Tümü

Bunları Yapma

- ✗ "Neden daha önce ayrılmadın?"
- ✗ "Yerinde olsam..."
- ✗ "Bence en doğrusu..."
- ✗ "Sabret."
- ✗ "Çocukların için..."
- ✗ Kadının kararını sorgulama.

KADIN DANIŞMA MERKEZİ İŞLEYİŞİ:

“Yönlendirme”

Hukuki destek

Psikososyal destek

Sağlık hizmeti

Çocuklara yönelik destek

Sosyal yardım ve kamu hizmetleri

Güvenli barınma

Gerektiğinde benzeri kurum/kuruluşlara
yönlendirme yapılmalıdır.

GÖRÜŞMEDE DİKKAT!

- Kadının yerine karar vermeyin.
- Yönlendirme seçeneklerini birlikte değerlendirin.
- Görüşme yapan olarak, kadının yönlendirilebileceği kurum/kuruluşları ve buralardaki destekleri bilin ve takip edin.
- Amaç kadının seçeneklerini görünür kılmaktır.

KADIN DANIşMA MERKEZİ İşLEYİşİ:

“KDM’nin Fiziki Koşulları”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Kadın Danışma Merkezleri fiziksel olarak erişilebilir olmalı ve çocuklu kadınlar da gözetilerek planlanmalıdır.
- ✓ Bir bekleme alanı, görüşme yapılabilecek ayrı bir oda olması ve bu alanların birbirinden ayrılmasına özen gösterilmelidir.
- ✓ Görüşme yapılan oda sestten izole olmalıdır. Görüşme odası, dikkat dağıtıcı, tetikleyici içerikten arınmalıdır.

Görüşmeye Başlarken:

Yavaş
ilerlemek

Görüşmede gergin
görünüyorsa kadını
rahatlatmak ve zaman
kazandırmak için yaşını,
yaşam koşullarını
ilgilendiren yansız sorular
sorulabilir.

Görüşmenin
çerçevesini
çizmek ve bunu
açıklamak gerekir.

Görüşme için
yeterli süre
ayrılmalıdır.

KADIN DANIŞMA MERKEZİ İŞLEYİŞİ:

“Görüşme Teknikleri”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Etkili görüşmenin temelinde güven, gönüllülük ve gizlilik yer alır.
- ✓ Görüşme boyunca kadının temposuna ve hazır oluşuna saygı gösterilmelidir.
- ✓ Sözlü ifadelerin yanı sıra beden dili, duygu değişimleri ve sessizlikler de dikkate alınmalıdır.

- Açık uçlu sorular kullanın; yönlendirici veya yargılayıcı sorulardan kaçınin.
- Sessizlik de görüşmenin bir parçasıdır; düşünmek ve duyguları düzenlemek için alan tanır.
- Gerektiğinde özetleme ve geri yansıtma yaparak doğru anladığınızı teyit edin.
- Yargılamadan dinleyin.
- Aynı soruyu ısrarla sormayın; anlatmak istemediği konularda baskı kurmayın.

KADIN DANIŞMA MERKEZİ İŞLEYİŞİ:

“Görüşme Teknikleri”

AKILDA KALSIN

En güçlü destek çoğu zaman doğru
dinlemektir.

En etkili görüşme tekniği, kadının kendini
güvende, duyulmuş ve kararlarına saygı
gösterilmiş hissetmesini sağlamaktır.

Gizliliğe özen göstermek

Zaman tanımak

Mükemmellik beklememek

Kırılgan görmemek

Multi-disipliner çalışma gerçekleştirmek

Her görüşmede kontrol et:

- ☐ Acil risk var mı?
- ☐ Güvenlik planı gerekli mi?
- ☐ Çocuklar etkileniyor mu?
- ☐ Kadının öncelikli ihtiyacı ne?
- ☐ Yönlendirme gerekiyor mu?
- ☐ Kadın süreç hakkında yeterince bilgilendirildi mi?

ÇOCUKLARLA ÇALIŞMA:

“Şiddetin Araçsallaştırılması”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Çocuklar şiddetten etkilenir. Şiddet döngüsü içinde bir araç haline getirilebilir.
- ✓ Kadın yalnızca annelik kimliğiyle değerlendirilmez.
- ✓ Çocuğun yüksek yararı gözetilir.

GÖRÜŞMEDE DİKKAT!

- Çocuklara eşlik ederken toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin ve bunun çocuklar üzerindeki etkilerinin farkında olunmalıdır.
- Çocuğa eşlik için güvenli ve rahat bir ortam yaratılmalıdır. Çocukla bağ kurabilmek için bu ortamda oyuncaklar, kitaplar, oyunlar bulunmalıdır.
- Evde evcil hayvanı varsa, şiddet durumunda onu nasıl ve ne şekilde alabileceği, kime bırakabileceği vb. durumları önceden düşünmek ve planlamak gerekir.

AKILDA KALSIN

Danışan, hem kadın hem anne olabilir; ancak yalnızca bu kimliklerden biriyle tanımlanmamalıdır. Ayrıca, bu kimliklerden birine veya her ikisine ait hissetmeyebilir.

MÜLTECİ KADINLARLA ÇALIŞMA:

“Kesişimsellik”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Mülteci kadınlar çoklu ayrımcılığa maruz bırakılmış olabilir.
- ✓ Dil, hukuki statü ve bilgiye erişim destek süreçlerini etkileyebilir.
- ✓ Her kadın kendi deneyimi içinde değerlendirilmelidir.

- Varsayımlarla hareket etmeyin.
- Gerekliğinde tercüman ve erişilebilir destek seçeneklerini değerlendirin.
- Kadınların sınır dışı edilme korkusu olabilir, böylesi durumlarda hukuki destek ve bilgiye erişim önemlidir.

AKILDA KALSIN

Kapsayıcılık, herkes için aynı desteği değil; ihtiyaçlara uygun desteği sunmaktır.

ENGELLİ KADINLARLA ÇALIŞMA:

“Kesişimsellik”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Engelli kadınlar çoklu ayrımcılığa maruz bırakılmış olabilir.
- ✓ Güvenlik planında engellilik durumu nedeniyle evden çıkmak zor ise, ulaşımını kimin ve nasıl sağlayacağını önceden belirlenmelidir.
- ✓ Engellilik bireysel, ailevi, manevi, sosyal, psikolojik, biyolojik, ekonomik ve hatta teknolojik yönleriyle birlikte düşünülmesi gereken çok boyutlu bir olgudur.

- Kadının gereksinimi değerlendirilmelidir.
- Engelli kadınlar, engelli olmayan kadınlara kıyasla iki ila üç kat daha fazla şiddet riski altındadır.
- Kadının engeli değil, deneyimi ve ihtiyaçları sorulmalıdır.
- Her temas, her kelime, mahremiyetin sınırlarını hatırlatmalıdır.

AKILDA KALSIN

Engelli kadınlara yaklaşımda
“önce güvenlik, sonra bilgi”
prensibi geçerlidir.

KDM'DE ÇALIŞAN VE GÖNÜLLÜLERİN İYİLİK HALİ:

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Şiddetle mücadele alanında çalışmak/gönüllü emek vermek zorlayıcı olabilir.
- ✓ Çalışanlar ve gönüllüler şiddetten azade değildir; şiddet anlatısından tetiklenebilir, etkilenebilirler.
- ✓ Dayanışma, akran desteği ve süpervizyon desteği önemlidir.

- Başvuru alanın kişisel sınırlarını ve kurumunun sınırlarını iyi bilmesi ve destekleri buna göre planlaması yararlı olacaktır.
- Gönüllüler ve çalışanlar için zaman zaman bu çalışmadan uzaklaşma ihtiyacı oluşabilir. Bunun için kurum içinde farklı pozisyonlar arasında, belirli aralıklarla rotasyon yapılabilir.

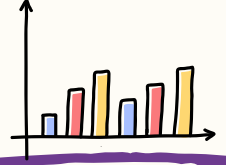
AKILDA KALSIN

Kendi iyilik halini gözetmek,
kadınlarla yürüttüğün çalışmanın
bir parçasıdır.

VERİ TOPLAMA, İZLEME VE DEĞERLENDİRME:

“Veri Güvenliği”

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ KDM'ler yalnızca destek sunmaz, veri de üretir.
- ✓ Toplanan veriler şiddetle mücadele politikalarının ve savunuculuk faaliyetlerinin geliştirilmesine katkı sağlar.
- ✓ İzleme çalışmaları, şiddetle mücadele mekanizmalarındaki eksiklikleri görünür kılar.

AKILDA KALSIN

Her kayıt aynı zamanda şiddetle
mücadele için bilgi üretir.
Kaydedilen verinin güvenliği
gözetilmeli, korunmalıdır.

AFET DÖNEMLERİNDE KDM:

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Afetler kadınlara yönelik şiddet riskini artırabilir.
- ✓ Barınma, ekonomik kayıplar ve belirsizlik güvenlik ihtiyacını etkileyebilir.
- ✓ Her kadın kendi deneyimi içinde değerlendirilmelidir.

DİKKAT!

- KDM'ler afet dönemlerine hazırlıklı olmalı, acil durumlar için planlama yapılmalıdır.
- Güvenlik değerlendirmesi afet koşullarını da dikkate alarak yapılmalıdır.
- Yerel destek mekanizmaları güncel olarak takip edilmelidir.
- KDM için bir afet güvenlik planı yapılmalıdır.

AKILDA KALSIN

Afet dönemlerinde kadınların güvenlik ihtiyacı daha da görünür hale gelir.

RUHSAL TRAVMA VE KORUNMA YÖNTEMLERİ:

< Tümü

Bilmemiz Gerekenler

- ✓ Şiddet öykülerini dinlemek zaman içinde ikincil travmaya neden olabilir.
- ✓ Yoğun duygusal yük; tükenmişlik, kaygı, öfke, umutsuzluk ve duyarsızlaşma gibi belirtilerle kendini gösterebilir.
- ✓ İkincil travma bireysel bir zayıflık değil, destek çalışmalarının olası bir etkisidir.
- ✓ Görüşme yapan kişinin iyilik hali, sunulan desteğin niteliği açısından önemlidir.

- Düzenli ekip toplantıları, süpervizyon ve dayanışma mekanizmalarından yararlanın.
- İş yükünü ve zorlayıcı öyküleri ekip içinde dengeli paylaşın.
- Görüşmedeki sınırları koruyun; sorumluluğu tek başınıza üstlenmeyin.
- Dinlenme, izin kullanımı gibi uygulamaları KDM'nin bir parçası olarak planlayın.
- İkincil travma belirtileri yoğunlaştığında profesyonel destek almaktan kaçınmayın.

kadindayanismavakfi.org.tr

[kadin-dayanisma-vakfi](https://www.linkedin.com/company/kadin-dayanisma-vakfi)

[kadindayanismavakfi](https://www.youtube.com/kadindayanismavakfi)

bilgi@kadindayanismavakfi.org.tr

[kadindayanismavakfi](https://www.instagram.com/kadindayanismavakfi)

[kadindayanismavakfi](https://www.facebook.com/kadindayanismavakfi)

Destekleriyle